

Reisverslag Natuurpunt reis Senegal 2018

23 februari - 10 maart 2018

Reisleiding: Miguel Demeulemeester en Geert Spanoghe
in samenwerking met Starling Reizen

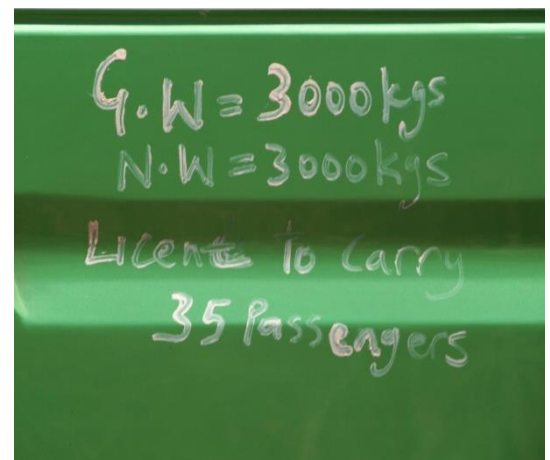
Sfeerverslag van een vogelreis.

Door Sancho Vanherck

Dag 1: 23 februari. Dakar.

Vraag op het vliegtuig naar Dakar: “Welke vogel zullen we als eerste zien?” “*Huismus*,” gokt uw verslaggever. Nog in het luchthavengebouw is het al prijs. Een *huismus*. Een exoot die al in de jaren ‘70 in Senegal is terecht gekomen en gestaag zijn levensgebied uitbreidt. Is dit een goed begin? Vallen er hier punten te verdienen?

Buiten zou een vijfendertigpersoons-bus op ons wachten. Dat had Modou Jarju, plaatselijke gids en reisleader verzekerd. We zijn met elf. Reizigers Hilde, Lut, Jan H. en Jan W., Rene, Pascal en schrijver dezes, Sancho. Twee Natuurpunt-gidsen: Geert en Miguel. Tel daar dan nog chauffeur Hassan en Modou bij. Elf dus.

Dat van die vijfendertig personen blijkt helemaal waar te zijn. Op het voertuig van Chinese makelij staat het uitdrukkelijk vermeld. We stellen ons vijfendertig Chinezen voor, in de bus geperst als de sardienen in de blikjes van Modou, maar daarover vertellen we later.

Voor ons past het busje prima, al ondervinden we snel dat Chinezen weinig beenruimte nodig hebben.

Modou mag dan in het veld een uitstekende gids zijn, in Dakar heeft hij het moeilijk. Vaak moet hij zijn hoofd door het raampje steken om de weg te vragen. In het Wolof. Daarin klinkt een gewoon gesprek alsof er ruzie gemaakt wordt, merkt iemand op. Soms herkennen we iets als “tout droit”. Dat klopt. Het duurt wel even maar we rijden recht naar onze eerste Flags of Gazelles.

Onderweg hebben we al kennis gemaakt met een *slangenarend* bij de luchthaven en met enig gevogelte dat ons heel de reis zal vergezellen: *maskerduif* en *gespikkelde duif*, *tapuit*, *zwartkopkievit* en *schildraaf*. (foto Jan H.)

Dag2: 24 februari. Ile de la Madeleine, Technopole.

Wie voor het eerst op Afrikaanse bodem is, kijkt zich nog voor het ontbijt de ogen uit de kop. Op het hotelterrein zien we kleurrijke *honingzuigers* en *tokken* met maffe grote bekken. Die kleine rooie moeten *vuurvinkjes* zijn en die gele zijn vast *bruinruggoudmussen*. De lodge heeft een terras met zicht op zee en op *visarenden*, *reuzen-* en *koningssternen*, vier soorten *reigers* en zowaar ook een simpel *oeverloperkje*.

Het Ile de la Madeleine heet het kleinste reservaat ter wereld te zijn. Het ligt voor Dakar en is per boot te bezoeken. Soms. Soms ook niet. Als de zee te wild is niet. Bij aankomst in het bezoekerscentrum krijgen we meteen een reddingsvest aangereikt en dan wachten we. Komt er een bootman? Het duurt.

“Geduld, dit is Afrika,” zeggen de kenners onder ons. Het blijft duren. “Altijd hetzelfde,” sakkert Jan H.. We kijken naar de zee en het strand. Daar staat iemand geiten te wassen. Een grote houtbij vliegt voorbij. We wachten. Hoge golven zien we niet. En toch zou de zee te wild zijn om te varen, schijnt het. De baas van het bezoekerscentrum en de bootman zijn het niet eens, horen we. We wachten.

En dan varen we toch uit. Hoge golven zijn er inderdaad niet, maar er staat een forse deining. Soms griezelig, maar de stuurman legt de neus van de boot perfect op de baren.

Roodsnavelkeerkringvogels boven ons hoofd verdrijven alle gedachten aan kapseizen. Gevederde elegantie in ‘t kwadraat. Daar kan geen *jan van Gent* of geen *bruine gent* tegen op. (foto: Pascal)

Die afgebleekte versie van onze *blauwe reiger* op het eiland heet *Monicae* en is een volwaardige soort in wording, schijnt het. We zien een gewone *zwarte* en een *geelsnavelwouw* netjes naast elkaar zitten, om ons hun verschil te tonen. Overal zitten *witborst-* en *Afrikaanse dwergaalscholvers*. Onder ons scheren *middelste en grote jagers* over de golven. Miguel doet zijn best om iedereen de *Kaapverdische pijlstormvogels* te tonen.

Miguel.

Fanatiek vogelringer en gedreven gids. “Iedereen moet alles zien,” is zijn motto. Snelle vogeltjes zijn het daar vaak niet mee eens. Ziet zelf wél alles. Zelfs kleurrijke grote beesten als scharrelaars en kroonkraanvogels. Maar is pas écht in zijn element als hij Kleine Bruine Vogeltjes in het riet ziet zitten. Acrocephalussen en locustellas doen zijn ogen blinken. Vraagt elke avond “Heeft er iemand een *dodaars* gezien?” Struikelt soms wel eens over de uitspraak van *camaroptera* (dat is ook een zangvogeltje) maar heeft ze altijd gezien. Moeilijke eter.

Om te lunchen verkassen we naar de Phare des Mamelles, een vuurtoren op het vasteland, op een heuse heuvel. We eten, niet voor het laatst, broodjes met sardines en kaas van La Vache Qui Rit. We kunnen er zelf ook om lachen. Ze smaken. Miguel vindt van niet.

Nu moeten we kleine beestjes in het struikgewas zoeken. Het lukt wonderbaarlijk. *Senegalese krombek*, (met een verwarrend vrijwel recht bekje), verschillende *wevers*, een *roestflankprinia* en, ja hoor, een *blaaticamaroptera*. Wat verder (en groter) een *zwarte waaierstaart*, een *zwartkruintsjagra* en een groepje *blauwnekmuisvogels*.

Als we aan de voet van de heuvel voor het eerst een *goudkapfiskaal* (foto:Jan H.) in al zijn kleurrijke glorie zien blinken, kan ons enthousiasme niet op.

Tot er een grote – nee, een hele grote – zieke rat zwijmelend voor onze voeten de straat oversteekt. Vies beest. (foto:Pascal)

Dan gaat het naar Technopole, een wetland binnen de stad, de Bourgoyen van Dakar. Wat groter en wat minder druk, veel vuiler ook, maar met *grutto's* en *watersnippen*, *tureluurs* en *witgatjes*, *witte en gele kwikstaarten*, *groenpoot-*, *zwarte en bosruiters*. *Kemphanen* ook. Zelfs *poelruiters* bij de vleet. Wie dacht even Europees op adem te kunnen komen na al dat Afrikaanse vogelgeweld is eraan voor de moeite: *Afrikaanse slangenhalvogels*, *smaragdpuurperkoeten*, *dwergbijeneters* en *bonte ijsvogels* stelen de show. Een *Senegalese griel* en een *goudsnip* blijven discreet op de achtergrond. *Zilverreigers* zijn in 't groot, klein en middelst verkrijgbaar. En, ja hoor, als deze avond de lijst wordt ingevuld, we hebben een *dodaars* gezien.

Dag 3: 25 februari. Op weg naar St. Louis.

We rijden naar het noorden, op weg naar Saint Louis. Voor het eerst maken we kennis met de droge beboste savanne. Acacia's, imposante baobabs en indrukwekkende hopen plastic en ander afval. Dorpjes worden aangekondigd door de stijgende hoeveelheid onafbreekbaar vuilnis langs de weg. 263 kilometer, zegt Google maps, te doen in vier uur en half. Maar we doen er een ganse dag over, want we stoppen een keer of vier, vijf om te vogelen.

We noteren heel wat nieuwe soorten voor de lijst: *halsbandparkieten*, die hier géén exoten zijn, en toch amper aandacht krijgen, flauw van ons, maar we zien liever *bonte boertjes*. De *Senegal vliegenvanger* is een discrete kleine schoonheid, de mannetjes in stijlvol wit en zwart, de vrouwtjes met wat extra rood-bruin opgemaakt.

(foto:Jan H.)

Een *miertapuit* is al wat groter, net als die *geelsnavelklauwieren*, de *piapiacs* en de *groene kakelaars*. De eerste barbet die we te zien krijgen is de *roodgele baardvogel*, onze eerste specht is de *grijsgroene*. Kleuren genoeg, zo ook bij de *sahelscharrelaar* die goed op de onze lijkt, maar hele lange buitenste staartpennen heeft en de *roodkruinscharrelaar* die... Inderdaad, de naam zegt het

zelf. We beluisteren een *edelzanger* die er heel gewoontjes uitziet maar zijn naam waarmaakt en daarom bij ons een gegeerde volièrevogel is. Wat aandachtiger naar glanspreeuwen kijken, levert behalve de *langstaartglanspreeuw* (ja, die is gemakkelijk) ook nog een *groenstaartglanspreeuw*, een *purperglanspreeuw* en een *roodbuikglanspreeuw* op.

En dan weer het busje in, tot iemand “STOP!!!” roept.

Hassan. (foto: Jan H.)

Onze chauffeur. Wringt zijn bus met lef in een Dakarse file of op een drukke rotonde, duikt onvervaard een steile wegberm af als er een interessante biotoop langs de weg ligt en er geparkeerd moet worden. Eén keer, als de helling uitzonderlijk steil, wachten we wisselijk beneden terwijl hij er in volle vaart terug tegenop vlamt en stappen pas in als de bus weer veilig boven staat.

Spreekt alleen Wolof en verstaat het aanvankelijk niet als iemand “STOP!!!” roept. Vaak komt het busje pas een tiental

meters voorbij die vogel in de wegwant tot stilstand. Leert snel. Al spoedig gooit hij bij ‘STOP’ alle remmen dicht zodat wij van onze smalle zetels buitelen, maar wél vlak bij de target-bird weer recht krabbelen.

Stille kerel, tot Jan H. hem met een antibioticakuur van zijn tandpijn verlost. Plots kan Hassan ook lachen.

Boven de weg cirkelt een grote groep gieren. Onze gidsen tellen tien *kapgieren*, vijf *witruiggieren*, vijf *rüppells* (foto: Pascal) en maar liefst vijfendertig *vale gieren*. Even wanen we ons weer in de Spaanse Pyreneeën.

Op onze laatste halte stappen we door een vrijwel boomloze savanne. We jagen een *sahelkuiftrap* op en bewonderen in het heerlijke strijklicht van de ondergaande zon een zestal *goudbuikjes*, hun rode staartjes schitteren.

Dag 4: 26 februari. Van de Langue de Barbarie via Les Trois Marigots naar de Djoudj.

We hebben tijdens de vlucht naar Dakar de Langue in alle glorie kunnen bekijken: we zagen de dertig kilometer lange landtong die de Senegal-rivier parallel met de kustlijn heeft afgezet en konden zelfs de ecologische blunder uit 2003 onderscheiden: de gegraven bres die ooit maar een meter of vier breed was maar nu door de oceaanstromingen al over bijna vijf kilometer is uitgesleten. We hebben overnacht in een lodge op de Langue maar veel tijd om de omgeving te verkennen, hebben we niet: onze gidsen denken dat er beter te vogelen valt in Les Trois Marigots, een plassegebied langs de Senegal met een betere reputatie dan de tegenwoordige Langue. Terwijl Modou en Hassan de bus gaan voltanken, struinen wij rond in de wijde omgeving van ons hotel. De dag begint goed met drie *sahelbabbelaars* op het hotelterrein, een *Iberische tijftjaf* en een *Oostelijke valse Spotvogel* in het struikgewas. Geen gemakkelijke soortjes, maar onze gidsen zijn cracken. Die Oostelijke valse lijkt op zijn Westelijke tegenhanger, maar pompt zijn staart vaak naar beneden, terwijl de Westelijke zijn staart stil houdt, zo leren we. Rene vindt een *draaihals*, altijd weer een toffe soort.

Rene

Onze stille kracht. Troont alleen op de achterbank van de bus, die hij deelt met onze voorraad drinkwater. Beheert ook de fruitaankopen die we onderweg doen. “Rene, zijn er nog bananen?” Zal later op de reis ook de eerste *geparelde dwerguil* ontdekken, nog voor Modou die met zijn imitaties zal lokken.

Begint de reis met de naweeën van een flinke verkoudheid onder de leden en krijgt tegen het einde van de reis zo veel last van de hitte dat hij veiligheidshalve afhaakt voor enkele uitstappen. *Pechvogel*. (*bad-luck bird*)

“Do you all have your waters?” Nu we de verkoelende invloed van de oceaan missen, wordt het warmer. ‘Veel drinken’ is het motto en Modou informeert bezorgd of we wel voldoende water bij hebben als we uitstappen. Ons leeggoed klemmen we tussen het plafond van onze bus en de baar waar staande Chinese passagiers zich aan moeten vasthouden. Als we stoppen in een dorp verdelen we de flessen onder de kinderen die zich rond de bus verdringen. Zo krijgen ze nog een tweede leven voor ze de Afrikaanse plasticberg vergroten...

De Marigots doen hun reputatie eer aan. Terwijl wij afgeleid worden door twee overvliegende *Afrikaanse zeearenden*, omdat we niet weten dat we ze de volgende dagen véél beter en van dichterbij zullen zien, doet Miguel zijn best om iedereen die *kleine karekiet* en zijn Afrikaanse broertje, de *kortvleugelkarekiet* te tonen. En die Europese *rietzanger* én die Afrikaanse versie van onze grote karekiet, de *papyrusrietzanger*.

Het *zwart porseleinhoen* laat zich prima bekijken, voor het *Afrikaans purperhoen* moeten we iets meer moeite doen, *Afrikaanse lelielopers* zijn bang om op hun extra-lange tenen getrapt te worden, ze zijn talrijk, maar blijven op veilige afstand. *Malachietijsvogel*, *dwergbijeneter* (foto: Jan H.) en *Afrikaanse dwergeend* zijn de kleurrijkste verschijningen van deze stop.

Even later ziet Modou zijn eerste lifer van deze reis. De *Afrikaanse roodborsttapuit* komt niet voor in Gambia, zijn vaderland waar hij zo trots op is.

“U.S.A. is number one, Holland is number two, Gambia number three and Belgium number one million.” beweert hij meer dan eens. In welke discipline zegt hij niet, maar Jan W., onze Nederlandse medereiziger, spreekt hem niet tegen.

Jan W. (foto: Jan H.)

Nederlander. Is de eerste dagen wat zuinig (de volksaard?) met zonnebrandolie, en wordt dan ook gedetermineerd als *roodkuithollander* (*red-calved dutchmen*), een ondersoort.

Soms moeten we ons Vlaams voor hem vertalen. “Het trekt”, als er een raampje openstaat, is het zelfde als “het tocht”, leggen we uit. Jan knikt begrijpend. Maar dat we bij felle wind van een “trektocht” spreken, gelooft hij niet.

En dan gaat het verder richting Djoudj. Een volgende stop levert nog wat leuke steltjes op: *kleine, bontbek- en herdersplevier, bonte en kleine strandloper en vorkstaartplevier*. Maar ook vier *Barbarijse frankolijnen* en een *geelvoorhoofdketellapper*.

Voor we ons in hotel Djoudj installeren, stappen we nog even door een stuk droge savanne. We vinden een *woestijnklapekster*, een *roodkopklauwier* en een *Senegalese griel*. En twee *zwarte kroonkraanvogels*. In de vogelgids lijken ze op majoretten van de Fanfare Sint Cecilia, maar vliegend zijn ze een elegante en sierlijke verschijning.

Vlaktbij een dorpje, niet meer dan wat strooien hutten en een paar gebouwtjes uit zelfgemaakte betonstenen, zitten enkele *kleine grijze spechten*. (foto Jan H.)

Mini-spechtjes, zo klein als onze boomkruipers. Ze laten zich niet gemakkelijk zien en vliegen roepend van de ene acacia naar de andere. Wij volgen gedwee. Het dorp kijkt met stijgende verbazing toe. Als we vertrekken, betaalt Modou hen een kleine vergoeding.

Kijk- en luistergeld.

Dag 5: 27 februari. Djoudj.

Een nationaal park van 16.000 hectaren, vooral wetlands, in en om de Senegal.

We beginnen met een boottocht en met pelikanen. Honderden *roze pelikanen*, die, in groepjes, synchroon foerageren. Soms steken ze met zijn allen alleen hun kop onder water, als grondelende eenden, dan weer duiken ze, als aalscholvers, helemaal onder. Ook allemaal tegelijk. Hoe ze afspreken wat ze gaan doen, het is een raadsel. (foto: Pascal)

We zien *zwarte reigers* die hun gespreide vleugels bij het vissen als een paraplu boven hun kop houden. Een hele boom vol *kwakken*. Een *zwarte ooievaar* en een *yellow-billed stork*, die in het Nederlands *nimmerzat* heet, alsof de vogel na een zware kater dronkenschap voor eeuwig heeft afgezworen. De boot wordt gevolgd door *witwang-*, *witvleugel-* en enkele *zwarte stern*, af en toe vliegt ook een *lachstern* over.

We zien honderden *witwangfluiteenden* en enkele *rosse*, we krijgen *spoorwiekganzen* en heuse *nijlganzen* in het vizier. We varen langs een eiland stampvol juveniele pelikanen die op ouders met een bek vol voer wachten.

Op de oever liggen nijlvaranen en een krokodil. Terug aan wal laat een wrattenzwijn met drie halfwassen biggen zich van dichtbij fotograferen. Pascal, dé zoogdierenliefhebber van ons gezelschap, is in de wolken.

Tijdens de grootste middaghitte nemen we pauze. Hotel Djoudj heeft een zwembad. Zelfs in het water blijft Geert alert: hij ontdekt tientallen slapende vleermuizen in de palmbomen rond het zwembad.

Na de middag lopen we met iemand van het park door een drogere zone. Dat levert een *langstaartnachtzwaluw*, een groepje *roodbuikzandhoenders* (foto: Jan H.) en een *steppekiekendief* op, maar niet de verhoopte *Arabische trap*.

De zoektocht eindigt bij een kijkwand en -hut met zicht op 'Le Grand Lac'.

Ook Miguel zag nog nooit zoveel vogels bij elkaar. Slordige impressie: 500 flamingo's, 18.000 kleine flamingo's, 10.000 witwangfluiteenden, 500 nijlganzen, 25.000 oeverzwaluwen, 100'den steltlopers en andere eenden. En 1 grauwe franjepoot.

Tijdens de terugrit vernemen we van de parkwachter dat de totale populatie Arabische trappen in de Djoudj op drie (3) koppels wordt geschat.

Drie.

We zien we nog een velduil en een Afrikaanse wolf. (foto Pascal)

Bij het hotel slaapt een kerkuil in een palmboom.

Hilde.

Vindt haar persoonlijke checklist maar minnetjes, maar blijft enthousiast vogelen.

Altijd bereid de telescoop over te nemen. Om door te kijken én om te dragen.

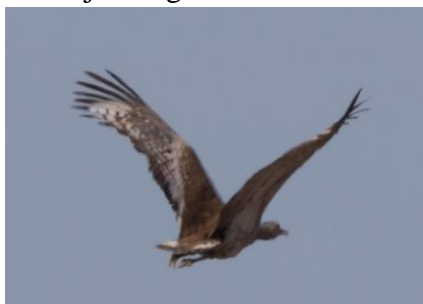
Krijgt de slappe lach als ze hoort dat we één van de zes Arabische trappen zoeken, in een gebied van honderden hectaren.

Had "Egyptian plover, krokodilwachter" nog eens extra opgezocht, om te antwoorden op de vraag naar haar vogel van de dag.

Die dag werd de klassieke vraag, tot haar grote ontgoocheling, niet gesteld.

Dag 6: 28 februari. Djoudj en Richard Toll.

Vandaag rijden we naar Richard Toll, een stadje hogerop langs de Senegal. Maar eerst doen we, ondanks Hilde's scepsis, nog een poging om die verrekte Arabian bustard te zoeken. Als we hem niet vinden, wordt ie voor altijd een Arabian bastard, beloven we. We stappen in een brede linie door zijn leefgebied.

"Alleen roepen voor de Arabische trap," is de afspraak. Niet voor die prachtige vlucht *spoorwiekganzen*, niet voor drie groepjes *kroonkraanvogels*. Na twee uur stappen hebben we prijs. Een *Arabische trap* vliegt ver voor ons op. Jan H. is snel, maar de afstand is groot. Toch staat ie er op. En op ons netvlies.

We zullen die morgen ook nog een *Egyptische nachtzwaluw* opjagen. We vinden een *rosse waaiertaart* en een *rivierprinia*. We kunnen met gerust gemoed naar Richard Toll vertrekken. Bij het hotel foerageren enkele gemerkte lepelaars. Geert vraagt om de code APHS te onthouden. Ik maak er een zinnetje van. ‘Alle Platalea Heten Spoonbill’. Terug in België ken ik de code nog. Om nooit meer te vergeten?

Het wordt een lange dag. Geert en Miguel zijn met behulp van satellietfoto's van Google Earth en reisverslagen op zoek gegaan naar het leefgebied van de zelden geziene gouden nachtzwaluw. Vanavond, na zonsondergang, cruisen we met onze bus over een piste vol putten doorheen een landbouwzone met hier en daar wat struikgewas. Miguel heeft een nieuwe “straffe pillamp”. Jan W. hoort het in Keulen donderen. “Een sterke zaklantaarn,” vertalen we. Pascal, Jan H. en Miguel, a boy with a brand new toy, leunen door hun raampje en schijnen over de droge velden. Twee lichtende oogjes is een zoogdier, één lichtje is een vogel. We zien nachtzwaluwen, veel nachtzwaluwen, maar allemaal langstaarten. En een genetkat. We stappen uit en proberen wat dichterbij te komen. Dat lukt. Even toch. Het wordt de beste waarneming van de avond.

Sancho.

Uw verslaggever.

Doet zich soms gewichtiger voor dan hij met zijn 95 kilo al is. *Dikbuikbabbelaar* (*fat-bellied babbler*) met luide stem.

Moet bijvoorbeeld bij het besluipen van een genetkat tot de orde geroepen worden omdat hij ondertussen met Jan W. over legerdienst in België en Nederland kletst.

Merkt het blijkbaar niet eens als iemand de telescoop van zijn schouder neemt. (zie foto)

Dag 7: 1 maart. Richard Toll

Sommige vogeltjes willen zich echt niet door iedereen laten bekijken. De enige *Sahelkapokmee* van de reis wordt slechts door enkelen opgemerkt. Maar de *geelbuikeremomela* en de *krekelprinia*, (de foto is van een tevreden Jan H.) nog twee soorten die we alleen in het noorden van het land kunnen vinden, worden wél door iedereen gezien.

Onze zoektocht naar Sahelsoorten gaat verder. *Zwartkruinvinkleuwerik* én *kordofanleuwerik*, *renvogel* en *Temmincks renvogel* komen op de teller.

Twee keer jagen we Hassan in de remmen: langs de kant van de weg zit een *donkere zanghavik*, en wat later een *Seebohms tapuit*. Eerder op de dag hadden we ook al een *izabeltapuit* zien staan. ‘Staan’.

Isabel zit immers niet, maar staat fier rechtop. Dé kleppers van vandaag zijn vijf *huisgorzen*, die we in de omgeving van het vervallen vliegveld van Richard Toll ontdekken. De ‘Helm Field Guide Birds of Senegal en the Gambia’ van 2011 vermeldt slechts één waarneming van de soort in Senegal (Dakar, 1983) en drie in Gambia (1926, 1982 en 2004).

Maar de hoofdvogel van vandaag is de *kordofanleeuwerik*, die met Jan H.'s Canon wordt afgeschoten. De duts mag dan een teek op zijn kop hebben, hij zal op 9 april op het internet <https://senegalwildlife.wordpress.com> verschijnen in een artikel over 'Identification of Kordofan-Lark and status in Senegal'. Jan's foto's worden ook de eerste betrouwbare opnames van de soort op het net!

Wij zijn nog straffer dan Miguel's pillamp.

Dag 8: 2 maart Van Richard Toll naar Kaolack

Vandaag wordt het kilometervreten, met af en toe wat gevogel onderweg. We vertrekken vroeg. Al om 7:19 u voert Miguel zijn eerste waarneming in. *Barbarijse frankolijn*, wat later gevolgd door twee leeuweriken: een *kortteen-* en een *bruinrugvinkleeuwerik*. De volgende stop is goed voor een *Kaapse griel* en (alweer) drie *sahelkuiftrappen*. Even na de broodjes met sardienen en La Vache Qui Rit cirkelt er weer een groepje gieren boven de weg. De *rüppells-* *witrug-* en *kapgieren* zweven in het gezelschap van de enige *oorgier* van onze reis. Helaas thermiekt de vogel al snel hoog en ver weg, zodat we weinig de tijd krijgen om de imposante verschijning (met een spanwijdte van bijna drie meter!) te bewonderen.

In Kaolack is het heet. "43° was het deze middag," zegt iemand in het hotel. Gelukkig werkt de airco.

Dag 9: 3 maart. Op weg naar Tambacounda.

Het stinkt in de verzorgde hoteltuin, die uitgeeft op de Saloum. De riolen van Kaolack moeten hier ergens in de rivier terecht komen, ruiken we. *De roodborsthoningzuiger* en de *feeënhoningzuiger*, kleurrijke vogeltjes die we al vaker zagen, trekken er zich niks van aan en foerageren in de bloemenstruiken.

De reis gaat verder naar het zuidoosten. Een eerste stop levert enkele *struikleeuweriken*, een *graszanger* en een *kalaharigraszanger* en een kudde koeien op. Samen zorgen ze voor een grote stofwolk.

"Bescherm uw lenzen!" klinkt het. (foto :Jan W.) Pascal is er gerust in.

We lunchen in een leegstaand gebouwtje van een benzinstation. Niet bepaald de gezelligste omgeving, maar we zitten tenminste in de schaduw. De sardienen met kaas tussen onze broodjes zijn vervangen door hardgekookte eitjes met mayonaise. In een boom vlakbij zit een groepje *bandvinken* knusjes op een rijtje dicht tegen elkaar, alsof ze kou hebben. In het Engels heten de Duitsen *cut-throat finches*, omdat de mannetjes een bloedrode streep op hun keel hebben, alsof ze net iemand met een scherp mes zijn tegengekomen.

We rijden verder.

Tot Modou plots roept: “ Stop!
There is a house on fire!”

In een dorpje links van de weg staat een hut in lichterlaaie.

“Do we have a fire-extinguisher in the bus?” vraagt iemand opgewonden.

Miguel blijft kalm.

“Look Modou,” zegt hij, “there is nothing we can do.” Hij heeft gelijk. De strooien hut is in een oogwenk uitgebrand. In rook opgegaan. De huisjes in de buurt zijn gelukkig gespaard gebleven.

Het is stil in de bus als we verder rijden.

Wat later wordt ons busje voorbijgestoken door een tankwagen. Op de achterkant zijn twee muzikanten geschilderd. Yoro en Samba Diallo.

Terwijl ik deze regels intik, luister ik naar 'Ambiance,' een nummer van Samba Diallo. Beide heren staan op Youtube en Spotify. Samba zelfs met drie albums. Het is niet mijn genre, maar hun manier van reclame maken is goed gevonden en verdient navolging.

Voor wanneer de eerste beerkar in de IJzerbroeken, met afbeeldingen van, pakweg, The Romeo's?

We droppen onze bagage in hotel Niji en gaan nog wat vogelen. Het leeuwerikenlijstje wordt langer dankzij een *zonneleeuwerik*. De mooiste van alle Senegalese reenvogels is de *bronsvleugelreenvogel*. Een *bruinstuitgors* speelt verstoppertje en daar is ook onze eerste *geparelde dwerguil*.

Op de terugweg vangen we nog een *noordelijke witwangdwerguil* (foto: Jan H.) in het licht van Miguels straffe lamp.

's Avonds, als we de lijst invullen, blijkt dat we een goeie roofvogeldag hadden: veertien soorten, waaronder de drie *kiekendieven*, *grijze* en *zwaluwstaartwouw*, een *Afrikaanse havikarend*, een *savannearend* en een *zwarte kuifarend*.

Dag 10: 4 maart van Tambacounda naar Niokolo Koba.

We beginnen de dag in de omgeving waar we gisteren geëindigd zijn. En met *geparelde dwerguil*. Minstens drie. Dat is geen toeval, maar Modou.

Modou.

Met zonnecreme van Geert op de neus. Straffe gast. Heeft een onuitputtelijk gamma vogelgeluiden in zijn hoofd. Als een vogel in zijn buurt een scheet laat, weet Modou of het een prinia of een apalis is. Of een broebroe, natuurlijk. Heeft een onuitputtelijk gamma vogelgeluiden tussen de lippen. Fluitend of pssj-end weet hij tientallen soorten te lokken. Zijn imitatie van de *geparelde dwerguil* trekt niet alleen gepareelde dwerguilen aan, dat zou te gemakkelijk zijn, maar ook vele nieuwsgierige zangvogeltjes. Geeft ons punten, op basis van een volkomen willekeurig en inconsequent systeem. Toch doen we ons best. Gelukkig zijn ze ook zonder waarnemingen te verdienen. “How many points for carrying the telescope, Modou?” Niemand houdt de score bij.

Wie hoopte die bruinstuitgors vandaag wat beter te zien, is er aan voor de moeite maar die *Afrikaanse wielewaal* (foto Jan H.) is misschien nog leuker. Vier *waaliaduiven* proberen met hun gele buik even goed te doen.

We rijden verder naar hotel Wassadou. Daar zullen we, in tegenstelling tot gepland, vanavond niet logeren. Onze reservatie is doodleuk aan de kant geschoven voor een grotere groep. We zullen deze namiddag verder reizen naar de Simenti-lodge in het nationaal park Niokolo Koba, en daar zullen we geen spijt van hebben. Maar om onze broodjes met ei en mayonaise op te eten, aan de oever van de Gambia, is Wassadou schitterend. Bij het binnenrijden zagen we al een *adamawatortel*. We maken nog een wandeling naar een zandbank stroomopwaarts. *Krokodilwachter*, onze eerste *bateleur*, *zomertortel*, *reuzenijsvogel*, *roodkeelbijeneter*, *hadada-ibis*, *watertrapper*, *Klaas'*

koekoek, het kan niet op in Wassadou.

Tijdens de grootste middaghitte zitten we in de schaduw van een reusachtige kapokboom, kijken naar de nijlpaarden en worden helemaal zen. Niks rustgevender dan naar nijlpaarden kijken. “Kijk, daar zijn ze.” Twee hoofden komen boven water. Met een draaiende beweging spetteren ze het water uit hun oren. “Kijk, ze gaan weer kopje onder.” Alles is rustig. En dat om de tien minuten.

Dan gaat het naar Niokola Koba. Bij de ingang van het reservaat, waar we onze bezoekersvergunning aanschaffen, krijgen we een plaatselijke gids toegewezen die ons gedurende de twee dagen die we in het park mogen doorbrengen, herhaaldelijk zal vertellen dat de roan- of paardantilope het embleem van het park is. Veel meer kennis zullen we van hem niet opsteken. Het park is 9130 vierkante kilometer groot. Zoiets als 3 Vlaamse provincies. Tel Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen samen en je bent er ongeveer.

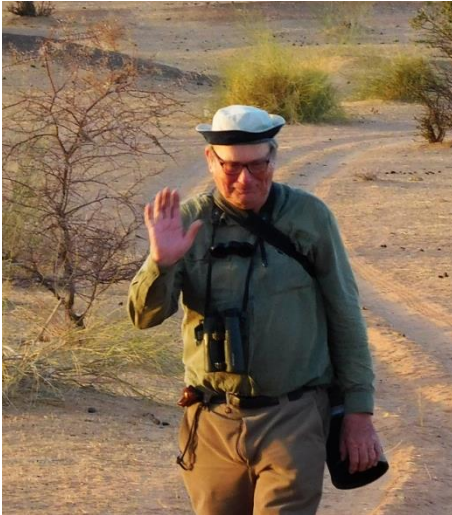
Op weg naar de Simenti lodge moet Hassan herhaaldelijk in de remmen: voor een *noordelijke hoornraaf*, die zich snel uit de voeten maakt, voor een *rotspatrijs*, voor bavianen, die, tot ongenoegen van Pascal, nog sneller weglopen dan een noordelijke hoornraaf en voor diverse antilopen.

We bezoeken nog een meertje, veel water staat er niet meer in in deze droge tijd, maar voor dorstige dieren is dit 'the place to be'. Bavianen, wrattenzwijnen, eentje wentelt zich met duidelijk plezier in de modder, waterbokken en paardantilopen. "Het embleem van het park" zegt de plaatselijke gids. Maar ook onze eerste *hamerkop*, een *bisschopsooievaar* en een *witkruinlawaaïmaker*. Hieronder het embleem. (foto: Jan H.)

Dag 11: 5 maart Niokolo Koba

We logeren twee nachten in de Simenti-lodge. Geert en Jan H. kennen de plek van een vorige reis en hebben het over ‘verval en vergane glorie’, maar Modou verzekert dat het herstel is ingezet. Ze hebben gelijk. Het zwembad, het terras en een informatiecentrum zijn ruïneus maar de hutten werden min of meer opgeknapt, in de meeste werkte de airco. Zolang de generator draait.

Jan H.

Gepensioneerd arts en klinisch bioloog.

Onze reisdokter. Red Hassan van zijn vreselijke kiespijn.

Gedreven fotograaf met vele kilo's optisch materiaal aan de schouder, maar de resultaten zijn er.

Wereldreiziger met een indrukwekkend vogelpalmares.

Heeft enkele specifieke doelsoorten (geen target-birds!) op zijn verlanglijstje.

Pleit onvermoeibaar voor het gebruik van Nederlandse namen bij het vogelen.

Dat werkt, zoals blijkt in dit verslag.

Gepatenteerd cynicus als het gaat over de toestand in de wereld in het algemeen en over Afrika in het bijzonder.

Zwartgallig over zwart (?) Afrika.

We besluiten met onze bus door het reservaat te trekken. De enige safari-jeep van de lodge ziet er niet comfortabel uit en heeft, zegt Modou, geen reservewiel. Onze trouwe Chinese bus zal de plaatselijke pistes probleemloos trotseren. Een eerste stop levert al direct een Afrikaanse *paradijsmonarch* op. En een *gambiapoederdonsklauwier*. Wat een naam. Sorry Jan H., maar dan bekt *puffback* toch net iets gemakkelijker.

Voor onze volgende halte trotseren we een wiebelende hangbrug. Zelfs Lut die al hoogtevrees heeft als er een afgrond op TV komt.

Het loont de moeite. Bij een drinkplaats zien we een grote groep bavianen, een *zwartkopreiger* en een *blauwbuikscharrelaar*.

(foto: Jan H.)

Op de terugweg ziet iemand, heel even, enkele *stippelamarantjes*. Helaas krijgt niet iedereen de vogeltjes te zien. Dat is het sein voor Modou om volop te begin fluiten en pssj-en. Er zit plots weer een gepareelde dwerguil naast onze oren. We bewegen geen vinger en staan doodstil. Nieuwsgierige zangvogeltjes verdringen elkaar om toch maar de oorzaak van dit ongewone geluid van dichtbij te

bekijken. *Stippelamarantjes*, *oranjekaakjes*, *vuurvinkjes*, *blauwfazantjes*, een *lavendelastrild*, en een *larvenamarant*. We genieten van het schouwspel terwijl we stilaan kramp krijgen in onze kuiten. En Modou in zijn kaakspieren.

Terug naar de lodge, maar niet zonder eerst het meertje achterin nog eens te bezoeken. Dorstige antilopen bij de vleet. Buschbucks, waterbucks en alweer roan-antilopen, het embleem van... Na de siesta is het tijd voor een boottocht. We varen langs *krokodilwachers*, *witkruin-* en *lelkieviten*. (Foto's Jan H.) Een *palmgier* houdt ons vanop haar nest in het oog. Tijdens een korte wandeling op een eiland laten we in de fijne kiezel onze voetafdrukken achter naast die van een nijlpaard. Die van het nijlpaard zijn de grootste.

Dag 12: 6 maart. Terug naar Wassadou.

Geert.

Weer zo'n gids die alles ziet. "Slapen is tijdverlies," zegt Geert.

Is dan ook de enige die 's nachts een luipaard, leeuwen én Pels visueel hoort, tijdens ons verblijf in Niokolo Koba. Maar misschien is hij wakker omdat de airco in zijn hut niet werkt. Probeert te slapen met deur en ramen open. Groot promotor van de hockeysport in Afrika. Deelt tijdens de reis wel twintig tweedehandse hockeyballen uit aan plaatselijke jongeren. (de ballen komen uit een Gents reservaat dat aan een hockeyveld grenst.) Fervent liefhebber van Nutella.

Voor negen uur moeten we het Nationale Park verlaten, want dan loopt onze vergunning af. We laten ons niet afleiden door een waterbok en een duiker langs de weg, maar als plots een groepje *witkeelfrankolijnen* voor de bus loopt, klinkt het uit meerdere kelen:

"STOOOP!"

Niet omdat we bang zijn de brave beestjes te overrijden, maar dit is een zeldzame en vooral moeilijke soort, die iedereen al een tijdje wil zien. Eerst zoeken we nog door de ramen van de bus, maar al spoedig stappen we uit.

"Shy and skulking. Hard to flush, prefers to escape by slipping away into vegetation," staat in de gids. Toch proberen we. We sturen de plaatselijke gids, kenner van emblemen en Roan-antilopen in een omtrekkende beweging door de vegetatie, terwijl wij reikhalzend uitkijken op de piste. Hij beent slungelig en in een veel te wijde cirkel door het lage struikgewas en het droge gras, maar de frankolijnen drukken zich. Modou doet beter. We zien vijf *witkeelfrankolijnen* opvliegen.

En dan gaat het in zeven haasten verder.

8u 58 is het als we het park verlaten. Op het nippertje. De emblematische gids krijgt geen fooi. Links is het naar Wassadou, maar Modou stuurt ons naar rechts. Hij weet daar nog een goede plek, zegt hij. Het levert ons een *Guinese mees* en een *scharlaken wever* op, maar ook een *Ayres havikarend*. De kenners zijn in de wolken.

Terug in Wassadou. Bij Hilde's hut zit een *zwartbandbaardvogel* in volle glorie boomvruchten te eten.

Het beestje laat zich uitgebreid fotograferen. Maar alles went. Zelfs een prachtige vogel als een zwartbandbaardvogel. Morgen zal iemand naar een kleine honingzuiger wijzen, die daar "links onder die bearded barbet" zit. De bewonderde zwartbandbaardvogel is een richtingaanwijzer geworden.

En dan is het wachten. We zullen per boot op zoek gaan naar Pels visueel. Een bijna mythische soort. "Velen hebben gezocht maar slechts weinigen gevonden." In de late namiddag vertrekken we voor een eerste zoektocht. Modou, Geert, Jan H., Lut, uw verslaggever en de gids/bootsman. Het kleine bootje zit daarmee zo vol als een Chinese bus tijdens het spitsuur.

“Do you know where the owl is?” vraagt Geert als hij merkt dat de gids ook maar de oever afspeurt. “Yes, yes,” is het antwoord, “Sometimes it is over there, sometimes it is here,” . Hij maakt wat vage armgebaren.

“Dit heeft weinig zin,” vertaalt Geert. “Als die kerel geen slaappleats kent, dan is dit scannen van de oevers een naald in hooiberg zoeken.” Geen idee of we de naald gevonden zouden hebben, want terwijl we een *watertrapper* bewonderen, slaat de motor af.

Wanhopige pogingen om hem terug aan de praat te krijgen, zijn vruchteloos. Gelukkig zijn er twee peddels aan boord. We moeten terug.

Twee uur later is de motor herstelt. Een eerste groepje vaart af. Stroomopwaarts deze keer. Ze worden afgezet op een zandbank hogerop. Ondergetekende komt met de tweede lichter. Als we de aanlegplaats naderen, horen we al van ver: “Hebben jullie een telescoop bij?” Dat hebben we. Even later bewonderen we elk om beurt een *Pels visuil* in volle glorie. Op de zandbank zien we nog een *reuzenijsvogel*, een *Afrikaanse bonte kwikstaart* en zes *vierbandzandhoenders*.

Dit was me het dagje wel. Witkeelfrankolijn, Ayres én Pels op één dag, wie doet beter? De doelsoortenlijst van Jan H. wordt alweer wat kleiner.

Dag 13: 7 maart. Terug naar Kaolack.

We hebben weer een flinke rit voor de boeg. Maar eerst doen we nog een toertje in de Wassadou-lodge. Dat levert tot verwondering van de kenners een rode Colobus-aap, een groepje *staalvinken* en enkele *Afrikaanse brilvogels* (foto:Jan H.) op.

En dan rijden we.

In Tambacounda gaat het traag, maar daarna schieten we aardig op.

Niet voor lang. Bij een douane-controle worden we aan de kant gezet. Modou en Hassan onderhandelen. Het helpt niet. We moeten de douanier volgen naar een kantoor, terug naar Tambacounda.

De vergunning om met ons Gambiaans/Chinese busje door Senegal te rijden schijnt al vervallen. De ongewone nummerplaat van ons zal ook wel niet helpen, denken wij op zijn Europees.

Modou zegt dat hij bedrogen is, en de Franstalige tekst van de vergunning niet goed heeft begrepen. We wachten. We wachten lang, en speculeren. Jan H. sakkert over onkunde en corruptie. Dan komen Modou en Hassan naar buiten. “Eindelijk,” denken wij, opgelucht. Maar hun gezicht staat bedrukt, en Modou heeft nochtans geen kiespijn. We moeten weer een douanier volgen, naar een ander kantoor.

We wachten weer.

Jan 2 vraagt of we dat liedje kennen: “Van je hela, hola, hou er de moed maar in!”?

“Is dat dat liedje dat tegenwoordig op de tribunes klinkt als de Nederlandse nationale ploeg speelt?” antwoordt iemand.

Er wordt niet gezongen.

En dan zijn ze er. Lachend deze keer. Met een telefoontje naar Gambia is de zaak opgelost, beweert Modou. Niemand vraagt hoeveel alles kostte.

We stoppen nog één keer. Om water en fruit te kopen. En shampoo. Shampoo?

Pascal. (foto: Jan H.)

Gedreven fotograaf en zoogdierenliefhebber. Nauwgezet penningmeester. Beheert de ‘pot’. (Al betekent dat voor Jan W. misschien iets helemaal anders dan voor de rest van het gezelschap.)

Laat zijn shampoo achter in Wassadou en kan niet zonder.

Komt teleurgesteld uit de shop van een benzinstation waar ze alleen shampoo voor Afrikaans haar hebben, zegt hij.

Gaat met Modou op zoek naar beter. Wij wachten en vragen ons af waarom shampoo zo onmisbaar is.

We wachten lang. Als hij eindelijk opdaagt, zijn

we allemaal bereid hem een bolwassing te geven. Met of zonder shampoo.

Dag 14: 8 maart. De delta van de Sine-Saloum.

Hotel Keur Saloum, aan de rand van de delta is schitterend gelegen. Een prachtig terras met zicht op de rivier en een overvliegende *Wahlbergs arend*. We verfrissen ons in het zwembad terwijl *roodkruin- en boerenzwaluwen* er komen drinken. Dat Lut en ik in de loop van de nacht wakker worden van de airco die plots vervaarlijk en luidruchtig begint te druppen, kan ons niet schelen. We luisteren naar de geluiden in de hoteltuin en denken even dat Modou naast onze hut staat. Maar het is een echte *geparelde dwerguil*.

Vanavond willen we op het Ile de Kousmar een slaappleaats van zwaluwstaartwouwen en kleine torenvalken bekijken. De verwachtingen zijn hooggespannen. Honderden, zelfs duizenden vogels stond in de reisgids.

We worden in drie keer naar het eiland geroeid.

Twee *vale strandpleviers* foerageren op de oever. Op het eiland vlucht een gevlekte hyena voor ons weg. Een *Ovambosperwer* en een *Afrikaanse boomvalk* vliegen over.

Zwaluwstaartwouwen (foto Jan 1) en *kleine torenvalken* komen in kleine groepjes aangevlogen. Twee, vier, eentje alleen, vijf, een groepje van tien... Echt druk wordt het nooit.

Het wordt wel donker. In een boom in de verte zitten, schatten we, tweehonderd vogels.

Was dit het? We moeten terug. Jan 2, Hilde, Lut en ik worden als eersten overgezet. De pirogue loopt vast op enkele meters van de oever. We hebben onze schoenen uitgedaan en willen naar de kant waden. Dat lukt enkele passen, maar dan zakken Jan, Lut en ik alle drie kniediep in de modder. Hilde zit nog in de boot. “Douceement, douceement” roept de man die ons overzette. Wat hij daarmee bedoelt is ons niet direct duidelijk. Dat de modder zacht is, merken we ook wel. Voetje voor voetje zoeken we samen met hem vaste bodem.

“Douceement” herhaalt hij nog een keer. Zou hij geen ander Frans woord kennen? De rest van de reizigers wordt in één volle boot en op een andere plek overgevaren. We staan klaar met ons fototoestel en bereiden ons voor op enkele momenten fijn leedvermaak. De bodem blijkt er keihard. Ze moeten zelfs hun schoenzolen amper nat maken.

Dag 15: 9 maart Toubacouta en omgeving.

De dag begint goed. We rijden langs een wat groter plaatsje, kinderen wandelen er naar school, de omgeving is ongewoon proper. Wat verder staat een bord met de oproep om ‘samen het plastic afval te bestrijden’. En er zitten prachtige vogels die zich al even ongewoon gemakkelijk laten bekijken. Een *zwaluwstaartbijeneter*, een *teugelijsvogel*, een *grijze torenvalk* en een *hagedisbuiszard*, zelfs die *paradijsmonarch*, deze morgen zijn ze allemaal van goeie wil. (foto's: Jan H.)

Een koppeltje *kardinaalspechten* zit educatief dicht bij elkaar, zodat we mannetje en vrouwtje gemakkelijk kunnen vergelijken. Een *gele kapokmees* blijft netjes zitten terwijl we ons fototoestel richten. Een kameleon loopt over het pad, terwijl een zwarte *kuifarend* overzweeft.

We luieren onder een schaduwrijke boom, terwijl Modou en Hassan de lunch bereiden. De broodjes met sardines zijn terug, deze keer zonder La Vache Qui Rit. Voor Miguel ook zonder sardines.

Na de lunch gaat het luieren verder, Modou heeft een bezoek geregeld aan het Centre Fagaru, een onderzoekscentrum waar ook een stuk oud bos, amper 30 hectares, maar met indrukwekkende kathedralen van bomen, wordt beschermd. Voor het centrum staan enkele drinkschalen voor vogels. We krijgen stoelen uit het centrum, en kijken op ons dooie gemak naar het komen en gaan van tientallen dorstige vogels. Verschillende *glanspreeuwen*, *napoleonnetjes*, een *grote honingspeurder* en een *blauwbuiksharrelaar* komen drinken of een bad nemen. Het water spettert alle kanten uit. Het wordt nog beter als Modou met koffie langskomt. We krijgen een geleide wandeling in het bos aangeboden. Een medewerker van het centrum weet misschien een python zitten. We vinden alleen een stukje oude huid. En dan, in een ouwe woudreus: *Verreaux's oehoe*. Een reusachtige uil, met roze oogleden. Niemand die over een gemiste python klaagt.

Lut.

Knap in 't uiltjes knappen:

zag als eerste *Verreaux's oehoe* en de velduil in de Djoudj. Kreeg daarvoor van Modou slechts 20 points, "because you didn't name it."

Belette schrijver dezes op de terugvlucht een uiltje te knappen om dat ze vreesde dat hij het halve vliegtuig wakker zou snurken.

In plaats van te doen alsof ze hem niet kende.

Later gaan we op zoek naar de *leeuwerikkwartel*, een schaarse en schuwe bewoner van droge graslanden. Weer zo eentje die moeilijk te flushen is, omdat hij liever wegloopt dan vliegt. Maar als wij met zijn allen, op een lange rij, steeds weer opnieuw, ons een weg banen door het gras en het struweel, lukt het toch. Meer dan eens. Het is een vermoeiende manier van vogelen, maar de leeuwerikkwartel is gevonden en gezien.

Dag 16: 10 maart. Toubakouta naar Dakar en dan naar Brussel

We eindigen de reis in schoonheid, met een boottocht op de Saloum en in de mangroves. Een

Kaapse otter is een onverwacht nieuw zoogdier. Het beest heeft een wonde boven het linkeroog. (foto: Jan H)

Twee nieuwe vogels nog. Een heel kleintje en een hele grote. Een *bruine honingzuiger* (foto: Jan H) die verstoppertje speelt en een *reuzenreiger* die veel te groot is om zich weg te steken.

En dan zien we nog een schim verdwijnen in de mangrove. Dat leek wel een witrugkwak... We zullen het nooit zeker weten.

De laatste rit gaat naar Dakar. Op het vliegveld tellen we onze laatste francs en zetten ze om in onze laatste Gazelles.

‘t Is mooi geweest.

Heel mooi.

Sancho, 30 maart 2018.

